

Stichting 'Przewalski Paard' tien jaar

Jan G. Bouman

Op 21 maart 1987 bestond de Stichting tot Behoud en ter Bescherming van het Przewalski Paard tien jaar. Wellicht interessant om eens terug te zien op het afgelopen decennium en een zicht te wagen op de toekomst.

Het begon allemaal door belangstelling voor oude paarderassen en in het bijzonder voor het Przewalski paard. Het Przewalski paard was immers de laatste nog levende wilde voorouder van onze huispaarden. In 1967 was het voor het laatst in het wild gezien. Het leefde alleen nog maar in dierentuinen. In 1985 leefden er 660 Przewalski paarden in honderd dierentuinen, die verspreid waren over de gehele wereld.

In 1974 werd begonnen met het uitwerken van het stamboekje dat jaarlijks wordt uitgegeven door de dierentuin van Praag. Hierbij ontdekten wij onder andere dat hele groepen Przewalski paarden afstamden van de zelfde wildgevangen voorouders. In samenwerking met de Universiteit van Utrecht is toen een computerprogramma ontworpen om de inteelt te berekenen. Deze bleek onrustbarend hoog te zijn. Ook vele andere zaken, zoals bijvoorbeeld bloedsamenstelling, fokprogramma's van dierentuinen, doodsoorzaken, werden uitgewerkt en op kaart gebracht. Het systeem bevat thans meer dan 4500 systeemkaarten. Later kwamen wij er achter dat het het eerste zo uitgewerkte systeem van een bedreigde diersoort was.

Om meer op de hoogte te komen van de leefomstandigheden van de Przewalski paarden werden de dierentuinen waar ze verbleven bijna alle bezocht. Met vele dierentuindirecteuren konden wij praten over het systeem en

tevens konden wij onze bezorgdheid uitspreken over de hoge inteelt.

In 1976 werden wij uitgenodigd om zowel op het derde Internationale Symposium voor Przewalski paarden in München als op de tweede Wereldconferentie voor het fokken van bedreigde diersoorten in gevangenschap te Londen een lezing te houden.

'Noorderheide' een 250 ha groot gebied gelegen tussen Elspeet en Vierhouten.

Foto boven:
Veulen op de 'Noorderheide'.
 Foto rechtsonder:
Het stemmen op een IUCN bijeenkomst.

Op het symposium boden wij de dieren tuinen die Przewalski paarden hadden, het stamboekinventarisatiesysteem aan. Ze zouden het dan kunnen gebruiken om een goed fokbeleid op te zetten. Dit aanbod werd afgeslagen. Wel werd afgesproken om bij aan- en verkoop van Przewalski paarden het systeem te raadplegen.

Oprichting in maart 1977

Omdat de kans wel heel klein was dat er een internationale stichting of vereniging van de grond zou komen in samenwerking met de dieren tuinen en omdat wij het niet juist vonden dat het systeem in particuliere handen bleef, werd op 21 maart 1977 de Stichting tot Behoud en ter Bescherming van het Przewalski paard opgericht.

Het uiteindelijke doel van de Stichting werd: het weer uitzetten van Przewalski paarden in het wild.

Omdat de stichting zeer geïnteresseerd was in de verwantschap tussen Przewalski paarden en huispaarden werd in het jaar van de oprichting een uitgebreid bloedonderzoek op touw gezet. Naast vele Przewalski paarden werd bloed onderzocht van oude huispaardrassen, zoals bijvoorbeeld IJslandpony's en Engelse ponyrassen. Zeer interessant was natuurlijk het bloed te onderzoeken van Mongoolse huispaarden. Men mocht veronderstellen dat deze het meest verwant waren aan het Przewalski paard. Dit was echter geen eenvoudige zaak. Toch gelukte dat uiteindelijk.

Dr. M. Stubbe van de Universiteit van Halle, bezocht regelmatig Mongolië. Samen met de heer Wigman van de KLM werd een grote koelbox ontworpen, die drie maal 24 uur bloed op praktisch de zelfde temperatuur zou kunnen houden. Dit was de maximale tijd dat het bloed onderweg mocht zijn om bruikbaar te blijven voor onderzoek.

Dr. M. Stubbe nam op zich het bloed van veertig Mongoolse huispaarden af te tappen. Hij zorgde ook dat de koelbox met tubes binnen de kortst mogelijke tijd op het vliegveld van Ulan Bator in een Russisch verkeersvliegtuig richting Moskou geplaatst werd. Een medewerker van de KLM zorgde dat de koelbox uit het vliegtuig overgebracht werd naar een KLM-toestel dat enige uren later richting Schiphol vertrok. Enige uren na aankomst werd in Amsterdam met het onderzoek begonnen. Het resultaat was dat het Mongoolse huispaard, evenals alle andere huispaarderasen, 64 chromosomen heeft. Het Przewalski paard heeft er zesenzeestig. Wel heeft het Mongoolse huispaard enzymen die bij het Przewalski paard voorkomen, maar bij geen ander onderzocht huispaarderas. Men zou hieruit kunnen concluderen dat het Mongoolse huispaard meer verwant is aan het Przewalski paard dan andere huispaarderasen.

Om meer bekendheid te geven aan het Przewalski paard exposeerden wij in dat zelfde jaar voor het eerst met een kleine tentoonstelling in Ouwehands Dierenpark te Rhenen. In de loop der jaren is deze zeer uitgebreid en telt nu dertig panelen. Geëxposeerd werd in vele plaatsen in Nederland, B.R. Duitsland, België en Groot-Brittannië.

In november 1977 verscheen ook de eerste aflevering van het tijdschrift 'Przewalski

Paard'. Aanvankelijk verscheen dit twee maal per jaar, sinds 1985 echter vier maal per jaar. Het tijdschrift is bestemd voor de donateurs van de stichting. Dit zijn er ongeveer 600. De stichting wordt niet gesubsidieerd. De opbrengst van de donaties is één van de belangrijkste inkomsten van de stichting.

Uitbreiding van het werk in 1978

In juni 1978 verscheen er een Engelse versie. In dat jaar werd er ook begonnen met de verkoop van cadeau-artikelen, die veelal door vrijwilligers met de hand worden gemaakt. Hierdoor kan er een leuke winst op deze artikelen worden gemaakt. Jammer genoeg zijn de laatste jaren, waarschijnlijk door de economische crisis, de verkopen behoorlijk teruggelopen.

Omdat de stichting alleen met vrijwilligers werkt kunnen de kosten gelukkig laag worden gehouden.

Door de hoge inteelt manifesteerden zich steeds meer erfelijke gebreken bij de Przewalski paarden. De stichting organiseerde op 16 en 17 oktober 1978 een studieconferentie hierover in Burger's Dierenpark in Arnhem. Een dertigtal specialisten uit de gehele wereld woonde deze conferentie bij. Naar aanleiding hiervan gaf de Stichting haar eerste boek uit: 'Genetics and Hereditary Diseases of the Przewalski Horse'.

Plannen in 1979

In november 1979 werd de derde 'World Conference on breeding of endangered species in captivity' gehouden in San Diego (V. St.). Na deze conferentie was er een samenkost van directeuren van dierentuinen in Noord-Amerika die Przewalski paarden in hun collectie hadden. Wij hielden daar een lezing met dia's, waar wij onder andere lieten zien dat, ook al bleef men onderling hengsten uitwisselen, de inteelt steeds hoger zou worden als men geen Przewalski paarden zou gaan invoeren vanuit West-Europa en de Sovjet-Unie. Na deze conferentie bezochten wij nog vele dierentuinen in de USA om een lans te breken voor ons plan om zes semireservaten op te richten met Przewalski paarden van verschillende bloedvoeringen om zo de inteelt te verminderen. In de semireservaten, grote gebieden van ten minste dertig ha, zouden de Przewalski paarden zo natuurlijk mogelijk moeten leven met zo min mogelijk ingrijpen van de mens.

Bij deze gelegenheid bezochten wij ook een Amerikaanse multimiljonair in Colorado Springs. Via een relatie waren wij met hem in contact gekomen. Hij bezat een enorm groot gebied van wel honderd km² in Nieuw Mexico. Zijn bedoeling was een 'Equid Sanctuary' op te richten waar hij bedreigde paardachtigen, verschillende zebrasoorten en halfzels

wilde onderbrengen in grote ruimten. Zijn belangstelling ging ook uit naar Przewalski paarden. Hij zag niet alleen een kans voor een semireservaat van $\pm$ dertig ha maar ook in de toekomst voor een gebied van meer dan honderd km², dat zou kunnen dienen als reservaat voor de Przewalski paarden. Alles zou ondergebracht worden in een speciale stichting. Hij zou voor de financiën zorgen. Advocaten zouden alles op papier zetten. De overeenkomst zou dan het volgende jaar kunnen worden getekend.

Het project dat door de stichting ontworpen was voor het opzetten van semireservaten, werd ongeveer de zelfde tijd door de IUCN aangenomen en ingeschreven onder nummer 3077.

Voor het zover was was er veel werk verzet en ook waren er veel besprekingen gevoerd.

Die tijd ging men er namelijk nog vanuit dat de IUCN zich alleen moest bezighouden met wilde dieren die nog een eigen leefgebied in het wild hadden.

Teleurstelling in 1980

Het daaropvolgend jaar (1980) vertrokken wij opnieuw naar de Verenigde Staten om het contract te tekenen. Hierbij zou ook de pers uitgenodigd worden. Met het privé-vliegtuig van multimiljonair werden wij op het vliegveld van Chicago afgehaald en ondergebracht in een duur hotel in Colorado Springs. Wij bezochten het prachtige gebied in Nieuw Mexico, waar reeds een kleine groep Grévy-Zebra's was ondergebracht. Deze hadden met zonne-energie verwarmde onderkomingen voor de winter. Het was allemaal geweldig maar over het contract werd niet gesproken. Op de laatste dag begonnen wij er zelf maar over. Om een lang verhaal kort te maken, hij deedte ons mede dat hij geld genoeg had om het allemaal zelf te doen. Wij hadden hem natuurlijk alle mogelijke gegevens verstrekt. Zijn computerdeskundigen zouden daar wel een programma van kunnen maken. Samenwerking was eigenlijk alleen maar lastig. De reis, zo hoopvol begonnen, eindigde in een diepe teleurstelling.

Doordat het Przewalski paardenproject door de IUCN was aangenomen werd fondsenwerving door WWF's mogelijk. Na ampele besprekingen kwam er een hechte samenwerking met het Wereld Natuur Fonds-Neder-

land tot stand. Dit resulteerde in de oprichting van de Stichting Reservaten Przewalski Paard. Het bestuur van deze stichting bestaat uit drie leden van de Stichting tot Behoud en ter Bescherming van het Przewalski Paard, drie leden van het Wereld Natuur Fonds (WNF) aangevuld met enige specialisten. Al spoedig werd gestart met een actie van de Rangers, de jeugdafdeling van het WNF. Deze actie bracht f 80.000,- op. Vervolgens begon het Wereld Natuur Fonds met de verkoop van het verzilverde Przewalski paard. De netto opbrengst hiervan f 320.000,- was eveneens bestemd voor de aankoop van Przewalski paarden.

Besprekingen werden gevoerd met Staatsbosbeheer om de 'Hompelvoet', een eiland in de Grevelingen, dat 110 hectaren groot is, te gaan begrazen met een groep Przewalski paarden.

Geld was er, een gebied was er. Het zag er naar uit dat de toekomst van ten minste één groep Przewalski paarden verzekerd was. Niets bleek echter minder waar.

De stichting kon nu ook initiatieven gaan nemen om een internationale commissie onder de auspiciën van de IUCN samen te stellen, die de belangen van de Przewalski paarden zou gaan behartigen. Het doel van dit alles was de Przewalski paarden, in een niet al te verre toekomst, weer uit te zetten in het wild. Verscheidene mensen werden aangezocht en bijna allen reageerden positief. Onder hen waren specialisten op velerlei gebied en een aantal dierenkundigen.

Het vierde Internationale Symposium voor Przewalski Paarden zou van 22 tot 25 juni 1980 in Winchester, Zuid-Engeland, gehouden worden. Dat was een mooie gelegenheid om ook deze commissie voor de eerste maal bij elkaar te brengen. Aanvankelijk gaf de directeur, die dit symposium organiseerde, zijn volle medewerking. De dag van samenkomst zou zijn zondag 21 juni, de dag voordat het symposium begon. Toen wij zaterdag de 20ste juni in Winchester arriveerden bleek niets te zijn geregeld. Integendeel, aan verschillende belanghebbenden die reeds eerder waren gearriveerd was medegedeeld dat de bijeenkomst niet zou doorgaan. Het was een duidelijke boycot. Gelukkig was er een grote groep de stichting welgezinde mensen aanwezig evenals de verschillende buitenlandse ex-

perts. Het zou voor de organisator een te grote blamage zijn om in dit geval de bijeenkomst niet te laten doorgaan. In der haast werden alle uitgenodigde dierenkundigen opgetrommeld. Zondag 12.00 uur waren wij uiteindelijk allen bijeen en om 15.00 uur werd het project met algemene stemmen aangenomen.

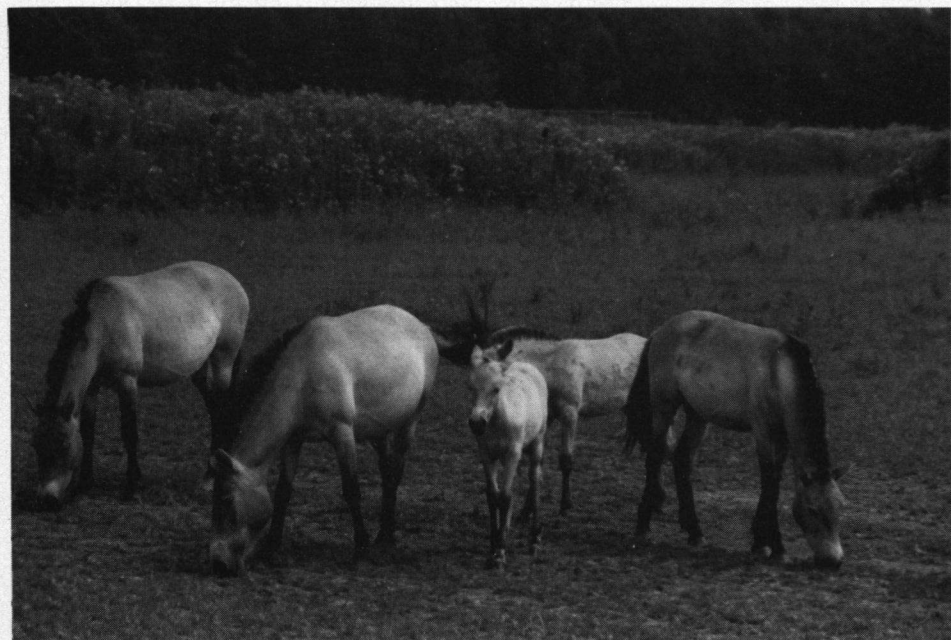
Maandag 22 juni begon het symposium. Wij hielden daar een lezing over de inteelt bij Przewalski paarden. Het project wilden wij op het eind van het symposium te berde brengen. Door de voorgaande dag wijs geworden leek het ons verstandig een ieder vast een gestencild exemplaar van het project nummer 3077 uit te reiken. Het was lang niet zeker of wij nog de kans zouden krijgen het project in dit symposium te bespreken. Inderdaad bleek dit wantrouwen niet ongegrond.

Op de laatste dag van het symposium nam een directeur van een belangrijke dierenpark in Nederland het woord en bracht ons plan als zijnde zijn plan. Alleen maakte hij de restrictie dat de 'Boumans' en de Stichting tot Behoud en ter Bescherming van het Prze-

walski Paard er buiten gehouden moesten worden. De gehele vergadering was even met stomheid geslagen. Een directeur van een Noordamerikaanse dierenpark doorbrak de impasse en kwam met het voorstel om het symposium maar te sluiten. Enige maanden later werd schriftelijk bericht gegeven dat het voorstel van de directeur van de Nederlandse dierenpark, zonder discussie, dus met algemene stemmen was aangenomen. Hierop reageerden de stichting en verscheidene anderen. Het antwoord hierop was dat het in Groot-Brittannië de gewoonte was, dat als er op een voorstel geen discussie volgde, men dit aannam als zijnde aangenomen.

Nog meer teleurstellingen lagen in het verschiet. Zoals wij reeds vertelden had de stichting een gebied en geld om Przewalski paarden te kopen voor een semireservaat. Wij gingen na welke Przewalski paarden in de verschillende dierenparken wellicht beschikbaar waren voor verkoop en welke voor het doel, zo laag mogelijk ingeteelde paarden te fokken, geschikt waren. Bijna niemand was bereid Przewalski paarden aan de stichting te verkopen. Van een bevriende dierenkundige vernamen wij dat de zelfde Nederlandse dierenkundige zijn collega's had gebeld met het dringende verzoek ons geen Przewalski paarden te verkopen. Een andere bevriende relatie maakte een bekende dieren-

Natuurpark Lelystad. In de semireservaten verblijven thans 28 Przewalski paarden. Elf zijn uit dierenparken afkomstig, zeventien zijn er de afgelopen tijd geboren.

handelaar in Amerika attent op onze stichting en het verlangen om Przewalski paarden aan te schaffen. Via deze handelaar hebben wij later alle Przewalski paarden kunnen kopen waarvan wij de bloedsamenstelling belangrijk vonden. De paarden waren in veel gevallen van de zelfde diertuinten die ons weigerden rechtstreeks Przewalski paarden te verkopen. De prijs was natuurlijk veel hoger. Voor het zover was ging de Hompelvoet echter aan onze neus voorbij. Men wilde beginnen met begrazen en wij konden niet garanderen dat er spoedig Przewalski paarden daarvoor beschikbaar zouden zijn. Het was duidelijk dat van samenwerking met diertuinten niet veel meer te verwachten was. Wij zouden de zaak zelf ter hand moeten nemen.

Lichtpuntje in 1981

Begin 1981 kwam er toch weer een lichtpuntje. Via het Wereld Natuur Fonds kwamen wij in contact met de Amsterdamse diertuin Artis. Deze diertuin ontwikkelde samen met de Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders een natuurpark in de nabijheid van Lelystad. Het had de naam Natuurpark Lelystad en zou 500 hectaren groot worden. In dit gebied zouden er ruimten gecreëerd worden van ongeveer dertig tot veertig hectaren groot, waarin Westeuropese dieren ondergebracht zouden worden. Begin 1981 liepen daar op één gebied een aantal Rendieren en enige Elanden en op een ander gebied een groep Wisenten. Een groep Przewalski paarden zou dus zeker op zijn plaats zijn, daar deze in vroegere tijden ook in Europa voorkwamen. Op korte termijn kon er een gebied van vier hectaren voor dit doel gereedgemaakt worden. In twee fasen zou dit uitgebreid worden tot 35 hectaren. Thans is het hele gebied beschikbaar voor de Przewalski paarden.

Geleidelijk aan werden Przewalski paarden aangekocht in Bern, Midway Manor, GB, Memphis, USA. De diertuin van Keulen schonk de hengst Apoll. De meeste waren jonge dieren. Het eerste veulen, een hengstje werd geboren op 28 augustus 1984. Hij kreeg de naam Davaa, de Mongoolse naam voor maandag, de dag waarop hij geboren werd. Het jaar daarop werden er drie veulens geboren, in 1986 vier veulens en dit jaar weer drie veulens.

Aanvankelijk waren de hengst en de vier

merries nog zeer mensvriendelijk. Als er bezoekers waren, kwamen ze al snel naar de omheining. Geleidelijk veranderde dit. Toen in januari 1986 een televisieploeg het terrein betrad om van dichtbij wat opnamen te maken, werd dit Apoll al snel te gortig. De camera snorde nog maar net, of Apoll viel aan. Dit tot drie maal toe. Inmiddels had de cameraploeg het verstandig gevonden om zich terug te trekken in de gereedstaande jeep. Nog was Apoll niet tevreden en ook de jeep viel hij aan. Het enige dat erop zat was het terrein snel te verlaten.

In de eerste jaren werd er nog bijgevoerd. Nu alleen nog maar als er een dikke laag sneeuw ligt. Ook dan krabben ze nog liever met hun hoeven het ondergesneeuwde gras vrij. De groep is zeer hecht. Opmerkelijk is dat de merries met hun veulens en jaarlingen kleine subgroepjes vormen, die het altijd voor elkaar opnemen.

In de tijd dat de distels bloeien zie je ze regelmatig grote happen van de topjes met bloem nemen. Ook riet is zeer geliefd. In het begin van de winter ziet men ze vaak bomen schillen. Dit doen ze maar gedurende enkele maanden. Waarschijnlijk zit in de bast van bomen iets waar ze in dat jaargetijde behoefte aan hebben.

Eind 1981 kwamen er hernieuwde contacten met Staatsbosbeheer tot stand. Er bleek een terrein beschikbaar te zijn in De Ooy, gelegen in de nabijheid van Nijmegen. Het was ongeveer twaalf hectaren groot en zou geheel omrasterd worden. Dit terrein was aanvankelijk bestemd voor hengsten. Het was bij de diertuinten te doen gebruikelijk, dat als men een merrie aankocht men er ook een hengst bij moest nemen. Aangezien wij voor ogen hadden groepen samen te stellen van een onverwante hengst met vier of vijf merries, hield dat in dat er een speciaal hengstgebied beschikbaar moest zijn. De merries die aangekocht werden, werden altijd grondig gekeurd. De hengsten moesten wij er meestal dan maar op de koop toe bij nemen. Later bleek dat verschillende, vaak hoog ingeteelde hengsten het leven in een semireservaat niet aankonden. Enkele stierven na korte tijd. De hengst Reep, die wel geschikt was voor de fokkerij, werd in maart 1986 door een tot nu toe nog onbekende dader doodgeschoten. Een andere hengst, die voor onze fokkerij niet bruikbaar was, hij was een broer van de

'Ooypolder', gelegen nabij Nijmegen, is $\pm$ 24 ha groot.

hengst Apoll uit Lelystad, ging naar Springe, Duitsland, als fokhengst. Eind 1986 werd het terrein in De Ooy uitgebreid tot 24 hectaren. Daar lopen nu zes merries, de eerste generatie die in de semireservaten is geboren. In Natuurpark Lelystad is voorlopig een gebied voor hengsten beschikbaar gekomen. Naar een definitief gebied wordt naarstig gezocht. In dit hengstengebied loopt onder andere de hengst Vagur, aangekocht in de Sovjet-Unie. Bijna totaal onverwant aan de zes merries. Eind van dit jaar zal hij overgebracht worden om de familiehengst te worden van de groep in de Ooypolder.

Aanbod van Staatsbosbeheer in 1983

Begin 1983 kreeg de stichting van Staatsbosbeheer een aanbod om het landgoed Noorderheide tussen Elspeet en Vierhouten voor Przewalski paarden te gaan gebruiken. Noorderheide is 250 hectaren groot, voor de helft bos en voor de andere helft heide met hier en daar kleine grasvlakten. Het geheel was omrasterd door een twee meter hoog hek. In de loop van 1983 en in het begin van 1984 druppelden geleidelijk de Przewalski paarden binnen. Als familiehengst hadden wij Boyce uit San Diego uitverkoren. Deze was nagenoeg

niet verwant aan de merries. Door allerlei omstandigheden kwam hij pas eind oktober uit de warme westkust van de Verenigde Staten in ons koude land aan. Terwijl de merries volop winterhaar hadden was Boyce nog in zomerkleed. De overgang bleek voor hem te groot en hij stierf in februari 1984. Het zijn dit soort zaken die de eerste jaren met de Przewalski paarden zo moeilijk maakten. Hoe Przewalski paarden in dierentuinen te houden, was langzamerhand wel bekend. Hoe ze te houden in semiwilde omstandigheden bracht met zich mee het steeds tegen elkaar afwegen van wat men moest doen. Omdat wij niet zo gauw de beschikking hadden over een nieuwe hengst besloten wij in het voorjaar van 1985 Tello uit De Ooy over te brengen naar Noorderheide. In het voorjaar 1986 werden de eerste veulens geboren. Tot dit jaar zijn er in Noorderheide acht veulens geboren waarvan er twee zijn gestorven. Bij sectie bleek dat het zwakke veulens waren. In een dierentuin hadden ze het wellicht gehaald, echter niet in de hardere omstandigheden van een semireservaat.

Het voedselaanbod van Noorderheide is niet groot, temeer daar er nog een aantal Damherten en Moeflons lopen. Het was dan ook noodzakelijk regelmatig bij te voeren. Geleidelijk loopt de hoeveelheid bijvoer terug. Anderzijds is de variatie in hun voedselmenu sterk uitgebreid. Naast takken en bladeren ziet men ze ook de topjes van jonge dennetjes

en jonge heide eten. In de herfst eten ze volop van de Tamme Kastanjes en in de winter ziet men ze zelfs van het Sterretjesmos eten. Opmerkelijk is dat ze keurig om de giftige planten heen eten.

Dit jaar is er een veulen geboren dat na enige weken behoorlijk kreupel bleek te zijn. Waarschijnlijk had het zich in de takken verward. Omdat zij zo slecht liep kreeg de dierenarts haar, na veel moeite, te pakken. Het zag er zeer somber uit en de dierenarts gaf niet veel hoop. Wonder boven wonder kwam het veulen er toch weer boven op en er is op het ogenblik niets meer aan haar te zien. De dierenarts verklaarde later dat als het een huispaardveulen was geweest, zij het niet gehaald zou hebben.

Alle in de semireservaten geboren veulens zien er sterk en krachtig uit. 's Zomers hebben ze een glanzende vacht, 's winters is deze dik en wollig.

Opvallend is dat de Przewalski paarden zich bij kou niet terugtrekken in de beschermende bossen, wel echter in de zomer als het zeer warm is.

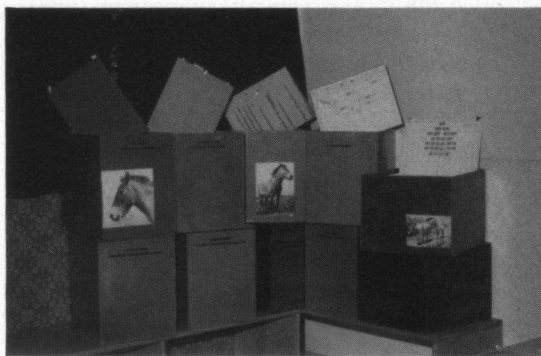
Natuurpark Lelystad in 1985

In oktober 1985 werden Davaa, geboren en getogen in Natuurpark Lelystad, en Vagur, afkomstig uit een dierentuin uit de Sovjet-Unie losgelaten in het voorlopige hengstgebied in Natuurpark Lelystad. Een eerste dag brachten ze verkennend door, soms trekend, soms in wilde galop. Het volgende voorval deed zich voor: dwars over het ter-

rein loopt een ondiepe greppel, enkele meters breed, met riet begroeid. Toen het tweetal in galop de greppel naderde remde Davaa af. Vagur stormde echter verder. Hij verdween met een plons in de greppel en klauterde aan de andere zijde het terrein op. Beide waren gescheiden. Davaa was niet te bewegen Vagur te volgen. Hij was bekend met dergelijke situaties. Uit armoe moest Vagur weer de greppel door om zich bij zijn vriendje te voegen.

In de semireservaten verblijven thans 28 Przewalski paarden. Elf zijn uit dierentuinen afkomstig, zeventien zijn er de afgelopen jaren geboren. Het probleem is voor deze aanwas nieuwe gebieden te zoeken. Dat is geen eenvoudige zaak. Toch hopen wij de komende jaren beslag te kunnen leggen op enige nieuwe gebieden, zowel hier als in het buitenland. Op deze zaak willen we echter niet vooruitlopen.

Afgelopen zomer heeft professor Vladimir

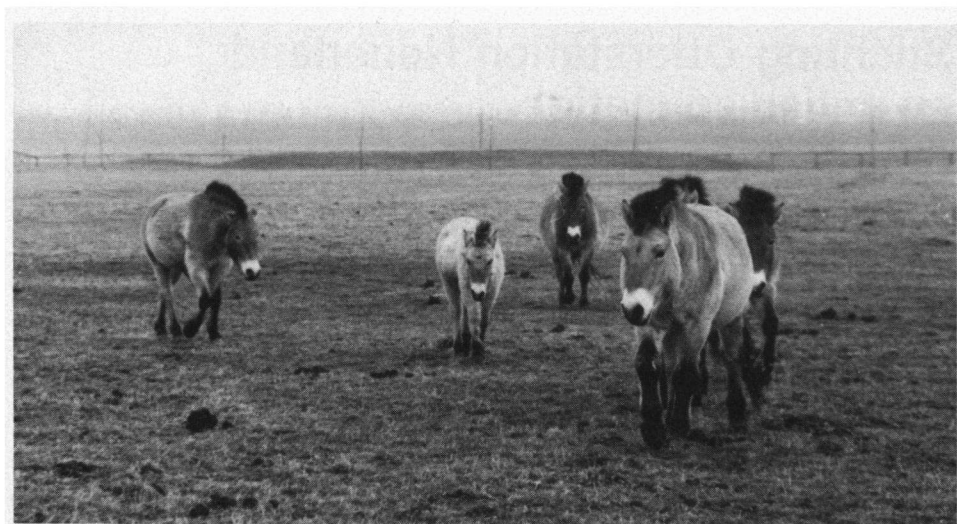

Foto linksboven:
Het voedselaanbod van de Noorderheide is niet groot.

Foto linksonder:
Een groot deel van de werkzaamheden van de stichting is het bijhouden van het stamboek-systeem.

Foto boven:
Het Natuurpark Lelystad.

Sokolov, lid van de Academie van Wetenschappen van de USSR en directeur van het Instituut voor Evolutionaire Morfologie en Ecologie in Moskou, ons land bezocht om de semireservaten te bezichtigen.

In 1986 was er in Moskou een bijeenkomst georganiseerd om te overleggen hoe en op welke wijze er Przewalski paarden weer in het wild konden worden losgelaten. Het waren hoofdzakelijk afgevaardigden van die rentuinen die daar aanwezig waren. Onze stichting was bewust niet uitgenodigd. Toch zijn wij degene die ervaring hebben met Przewalski paarden die in halfwilde omstandigheden leven. Over het algemeen was men van mening dat men na een korte acclimatisatieperiode Przewalski paarden wel vrij kon laten. Professor Sokolov had hierover zijn twijfels. Via een heel goede relatie in de Duitse natuurbescherming kwamen wij in contact met hem. In het driedaagse bezoek dat hij ons bracht, is heel wat afgepraat. Besloten werd nadere plannen uit te werken. Volgend jaar zullen wij naar Moskou gaan om die verder te bespreken.

Tien jaren met 'ups en downs'

Zoals u heeft kunnen lezen zijn de eerste tien jaren niet altijd over rozen gegaan. Wij hebben dieptepunten gekend, maar gelukkig ook hoogtepunten. Als wij de Przewalski paarden bezoeken in de semireservaten wordt het ons echter altijd warm om het hart. Heerlijk deze dieren te zien in hun grote gebieden, gezond, sterk en krachtig.

Toch hebben wij vaak verzucht en ons afgevraagd of het niet verstandiger was geweest als wij ons met Eekhoortjes hadden beziggehouden. Die zijn nog niet zo bedreigd en daarop is de aandacht van de mens nog niet zo gevallen. Veel teleurstellingen waren dan voorkomen.

Het bijhouden van het stamboeksysteem is een groot deel van de werkzaamheden van de stichting. De stichting geeft vier maal per jaar een tijdschrift uit voor Nederlandstalige donateurs en twee maal voor Engelstalige.

Dagelijks vragen kinderen ons informatie voor spreekbeurten en werkstukken.

De stichting heeft een uitgebreide collectie publikaties over huipaarden, verwilderde paarden, paardachtigen en vanzelfsprekend, over Przewalski paarden.

Grote zorgen van de stichting zijn het vinden van nieuwe gebieden die geschikt zijn als semireservaat en het zoeken naar financiën om alles rond te krijgen.

Wilt u ook een steentje bijdragen, het adres van de stichting is hieronder vermeld.

■ J.G. Bouman, namens de Stichting tot Behoud en ter Bescherming van het Przewalski Paard, Mathe-nesserstraat 101a, 3027 PD Rotterdam.